

מכבליות הרצוג-גושע עציון

ימי עיון בתנ"ך

קייז תשע"ב

בע"ה

דבורה הנביאה: מדוּעַ התמנתה אישת לשופטת?

.1

השופט	תגונת ה' לזעקה העם
עתניאל בן קנא	וַיֹּאמְרוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־ה' וַיֹּאמֶר ה' מַושִׁיעַ לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּשִׁיעֵם אֶת עֲתַנְיאֵל בֶּן קְנָא (ג', ט)
אהוד בן גרא	וַיֹּאמְרוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־ה' וַיֹּאמֶר ה' לְקָם מַושִׁיעַ אֶת אֶחָוד בֶּן גְּרָא בֶּן הַיּוֹמִינִי (ג', טו)
דבורה	וַיֹּאמְרוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־ה'... וְקִבְרָה אֲשֶׁר נָבִיאָה אֲשֶׁר לְפִידּוֹת הִיא שְׁפָטָה אֶת יִשְׂרָאֵל בְּעֵת חַמְיאָה (ד', ג-ד)
גדעון	(ז) וַיֹּאמְרוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־ה' עַל אֶדֶות מִקְדָּשׁ: (ח) וַיָּשִׁלח ה' אִישׁ נָבִיא אֶל בָּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר לְקָם פֶּה אָמָר ה' אֱלֹהִי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הַעֲלִיתִי אֶחָתְכֶם מִפְּנֵיכֶם וְאֶתְכֶם עֲבָדִים: (ט) וְאֶצְלָ אֶתְכֶם מִידָּם מִצְרָיִם וְמִיד פֶּלֶךְ לְחַצִּיכֶם וְאֶגְרֵשׁ אֶתְכֶם מִפְּנֵיכֶם וְאֶתְנָה לְכֶם אֶת אַרְצָם: (ו) וְאֶקְרַב לְכֶם אָנֹכִי ה' אֱלֹהִיכֶם לֹא תִּקְרַא אֶת אַלְמַנִּי הָאָמָרִי אֲשֶׁר אַתָּם יוֹשְׁבִים בְּאַרְצָם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי: (ו', ז-ז)
יפתח	(ז) וַיֹּאמְרוּ בָנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־ה' לְאָמֵר חִטְאָנוּ לְךָ וְכִי עָזַבְנוּ אֶת אֱלֹהֵינוּ וְנִעְלַד אֶת הַבְּעָלִים: (זא) וַיֹּאמֶר ה' אֶל בָּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵלָא מִפְּנֵיכֶם וְכִי הָאָמָרִי וְכִי בָנֵי עַמּוֹן יִמְלֹא פְּלִשְׁתִּים: (זב) וְצִדְוִינִים וְעַמְלִיק וְפָעוֹן לְחַצְzo אֶתְכֶם וְמַצְעָקָה אֶלְيָה וְאֶזְשִׁיעַ אֶתְכֶם מִקְדָּם: (זג) וְאַתָּם עַזְבָּתִים אֶזְתִּים וְפָעַבְדוּ אֱלֹהִים אֶחָרִים לְכֶן לֹא אָוְסִיף לְהַשִּׁיעַ אֶתְכֶם: (זד) לְכֶן וַיֹּאמְרוּ אֶל הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם בָּם הַפֶּה יוֹשִׁיעוּ לְכֶם בְּעֵת צְרָתָם: (ז', ז-ז)
שמשון	וַיֹּאמַר בָנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֹשֹׂת תְּרֻעָה בְּעֵינֵי ה' וַיִּתְגַּם ה' בִּיד פְּלִשְׁתִּים אַרְבָּעִים שְׁנָה: (י"ג, א)

2. זהה כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף יט עמוד ב:

כך דבורה 'היא שופטה את ישראל בעת ההיא', ווי לדרא דלא אשכח בהו מאן דדאי לעמָא אלא חד נוקבא.

3. בראשית הרבה (תיאודור-אלבק) פרשת לך לך פרשה מ:

ר' פינחס בשם ר' רואבן: שני בני אדם היו עיקר ועשו עצמן טיפולה... ברק: 'וַיִּתְשַׁלֵּח וְתִקְרָא לְבָרֶק...' ויאמר אליה ברק אם תלמי עמי ותלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך'. ר' יהודה אמר: 'אם תלכי עמי לקדש אלך עמוק וחצ/or ואם לא תלכי עמי לקדש לא אלך עמוק לחצ/or...' ונעשה טיפולה: 'וַיִּתְשַׁר דבורה וברק בנו אבינועם' וגור'.

4. שמוآل ב פרק ה:

(ז) וַיִּשְׁקַע פְּלִשְׁתִּים כִּי מְשֻׁחוּ אֶת דָוד לִפְנֵי עַל יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ כָל פְּלִשְׁתִּים לְבַקֵּשׁ אֶת דָוד וַיִּשְׁמַע דָוד וַיַּרְדֵּל הַפְּמַצּוֹה: (זח) וַיִּפְלַשְׁתִּים בָּאוּ וַיִּגְטַּשׁוּ בְעֵמֶק רְפָאִים: (ט) וַיִּשְׁאַל דָוד בָה' לְאָמֵר אֶת הַעֲלָה אֶל פְּלִשְׁתִּים הַתְּתַגֵּן בְּנִידָר וַיֹּאמֶר ה' אֶל דָוד עַלְיהָ כִּי תִּתְגַּן אֶת הַפְּלִשְׁתִּים בְּנִידָר: (זב) וַיַּבָּא דָוד בְּבַעַל פְּרָצִים וַיֹּאמַם דָוד וַיֹּאמֶר פְּרָצָה אֶת אַיִלִי לְפָנֵי קְפָרֶץ מִים עַל פָנֵי קְרָא שְׁמַמְקּוּם מִהוּא בְּעַל פְּרָצִים: (זב) וַיִּסְפֹּר עוֹד פְּלִשְׁתִּים לְעָלוֹת וַיִּגְטַּשׁו בְּעֵמֶק רְפָאִים: (זג) וַיִּשְׁאַל דָוד בָה' וַיֹּאמֶר לֹא תַּעֲלֵה קְסָב אֶל אֶתְרֵיכֶם וְאַתָּת לְקָם קְמֹול בְּקָאִים: (זד) וַיָּהִי בְּשִׁמְעָן בְּשִׁמְעָן אֶת קּוֹל אֲצָקָה בְּרָאשֵׁי בְּקָאִים אֲזִ פְּקָרֶץ אֲזִ פְּקָרֶץ אֲזִ פְּקָרֶץ אֲזִ פְּקָרֶץ לְהַכּוֹת בְּמִתְחִילָה פְּלִשְׁתִּים: (זה) וַיַּעֲשֵׂה דָוד בֶן כָּאָשֶׁר אָנֹהוּ ה' וַיַּקְרַב אֶת פְּלִשְׁתִּים מִגְּבָע עד בָּאָק גָּרָ:

5. מלבי"ם שמואל ב פרק ה פסוק כד:

ושיחל ההכאה בעת ישב הרוח בין הבכאים והאלנות שיחשבו כי יש מhana וחיל בין הבכאים ויתבהלו שני הצדדים, מלבד מה שהיota בזאת השגחי' שיצא ה' להכות במhana האויב והש夷' קול צעדיה עד שהיota נס וטבע ייחד... והוגם שבפעם הראשון נצחים בדרך הטבע, האמין בה' כי עתה לא יcum רק אם יצא ה' לפניו, ولكن יcum מגבע וכו':

.6

דברה וברך	קריעת ים סוף
(ד', ג) כי תשע מאות רכב ברזל לו	(י"ד, ז) ויקח שיש מאות רכב בחור
(ג) ויצאקו בני ישראל אל ה'	(ה) ויצאקו בני ישראל אל ה'
(ב) ויאדו לשלוח מצרים כי ברוח העם... (ו) ויאסר את רכבו וינאץ סicker את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל	(ה) ויאדו לסיירא כי עליה ברך בון אביגעם נר תבורו: (ו) ויאסר את רכבו וינאץ סicker את כל רכבו תשע מאות רכב ברזל
(טו) ויהם ה' את סיירא ואת כל הרכב... וירד סיירא מעל הפּרְגָּבָה וינס בְּרַגְלֵיו	ויהם את מhana מצרים: (כח) ויסר את אף מרכבתיו
(טו) וינס בְּרַגְלֵיו	(כז) ומצריים נסים לקרותו
(טו) לא נשאר עד אחד	(כח) לא נשאר ביהם עד אחד
(כג) ויבנעו אלהים ביום מהו את בין מלך בטענו לפני בני ישראל	(ל) ויוישע ה' ביום מהו את ישראל מיד מצרים
(ט', א) אז ישר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר...	(ט', א) ונתשר דברה וברך בון אביגעם ביום מהו לאמר:
(ט) הכל ימצא יתלקו שלל ויחס רחמים לזרען לראש גבר אריך חרביו תורישמו זדי:	(ט) הכל ימצא יתלקו שלל ויחס רחמים לזרען גבר שלל אכימים לסיירא
(ג) הם שמיים נלחמו הפווקבים מפסלותם נלחמו עם סיירא:	(ג) ה' איש מלךשה ה' שמול:

7. תלמוד בבלי מסכת פסחים דף סו עמוד ב:

אמר רב יהודה אמר רב: כל המתהיר, אם חכם הוא - חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא - נבאותו מסתלקת ממנו... אם נביא הוא נבאותו מסתלקת ממנו - מדובר, דכתיב 'חדרו פרוזן בישראל חדרו עד שקמתי דברה שקמתי אם בישראל' וגוי' וכתיב' 'ורי עורי דברה עורי דברי שיר' וגוי'.

8. זהה כרך ג (ויקרא) פרשת ויקרא דף יט עמוד ב:

תא חזי תרין נשים אנון דاشתכחין בעולם ואמרי' תושבחתא קודשא בריך הוא דכל גוביין דעלמא לא יימרון הכי, ומאן אינון דברה וחנה... וכל דא כד אשתחחו גוביין בחטאה ולאו אינון כדאיין למשרי עלייתו רוח קודשא ודאי:

[תרגומם: בא ראה, שתי נשים הן שנמצאו בעולם ואמרו' תשבחותיו של הקב"ה שכל האנשים בעולם לא אומרים נך, מי הן? דברה וחנה... וכל זה כשהן נמצאו אונשים בחטא והם אינם כדים שתשרה עליהם רוח הקדש ודאי].